

EK BÖLÜM 5:

Sosyal

Doküman SA-S-SD-23

Versiyon 1.1

Bu dokümanda yer alanlar:

[S04 Rainforest Alliance İyileştirme Protokolü](#)

[Çocuk İşçiliği ve Zorla Çalıştırma Risk Haritaları](#)

[S09 Ücret Miktarını ve Yaşam Ücreti ile Arasındaki Farkı Ölçme Metodolojisi](#)

[S10 Ülkelere göre Yaşam Ücreti Rayiçleri](#)

[S11 Özgür, Önceden ve Bilgilendirilmiş Rıza \(FPIC\) Süreçleri](#)

Bu bölümle ilgili Araçlar

S03 Risk Değerlendirme Aracı

S08 Maaş Matrisi Aracı

**RAINFOREST
ALLIANCE**

Rainforest Alliance, doğayı korumak, üreticilerin ve orman topluluklarının yaşamlarını daha iyiye götürmek için, sosyal güçlerden ve piyasa güçlerinden yararlanarak daha sürdürülebilir bir dünya yaratmaktadır.

Dokümanın adı		Döküman Kodu:	Versiyon:	Dil:
Ek Bölüm 5: Sosyal		SA-S-SD-23	V1.1	TR
İlk yayın tarihi	Revizyon tarihi:	Dökümanın geçerliliğinin başladığı tarih:	Dökümanın geçerliliğinin sona erdiği tarih	
1 Temmuz 2022	6 Haziran 2023	Hemen	Bildirilinceye kadar	
Geliştiren:		Onaylayan:		
Standartlar ve Güvence		Standartlar ve Güvence Müdürü		
Bağlantılı olduğu dokümanlar				
SA-S-SD-1 Rainforest Alliance 2020 Sürdürülebilir Tarım Standardı, Arazi Gereklilikleri SA-S-SD-2 Rainforest Alliance 2020 Sürdürülebilir Tarım Standardı, Tedarik Zinciri Gereklilikleri				
Yerini aldığı dokümanlar		Aşağıdakiler için geçerlidir		
SA-S-SD-23-V1 Ek Bölüm 5: Sosyal		Arazi ve Tedarik Zinciri Sertifika Sahipleri		

Ekler bağlayıcıdır ve sertifikasyon için bunlara uyulmalıdır.

Daha fazla bilgi edinmek mi istiyorsunuz?

Rainforest Alliance hakkında daha fazla bilgi edinmek için, www.rainforest-alliance.org sitesine göz atın veya info@ra.org ya da De Ruijterkade 6, 1013AA Amsterdam, The Netherlands adresinden Rainforest Alliance Amsterdam Ofisi ile iletişime geçin.

Çeviri Konusunda Sorumluluk Reddi:

Çeviride yer alan bilgilerin tam anlamlarına ilişkin herhangi bir sorunuz olduğunda netleştirmek için lütfen resmi İngilizce versiyona başvurun. Çeviriden kaynaklanan uyuşmazlıklar veya anlam farkları bağlayıcı değildir ve denetim veya sertifikasyon açısından herhangi bir etkisi yoktur.

Bu içeriğin, Rainforest Alliance'ın önceden yazılı izni alınmadan çoğaltılması, değiştirilmesi, dağıtılması veya yeniden yayınlanması dahil herhangi bir şekilde kullanılması kesinlikle yasaktır.

ÖNEMLİ DEĞİŞİKLİKLERE GENEL BAKIŞ

Bu dokümanda yapılan önemli uyarlamalara genel bakış:

SA-S-SD-23-V1.1 Ek Bölüm 5: Sosyal; yayınlanma tarihi: 6 Şubat 2023

aşağıda bulunan önceki versiyonla karşılaştırmalı olarak

SA-S-SD-23-V1 Ek Bölüm 5: Sosyal; yayınlanma tarihi: 1 Temmuz 2022

Sayfa	Konu	Değişiklik
s. 4	İyileştirme Sisteminin Kurulması	Gereklilik 1.1.5'e referans bilgi eklenerek, komitelerin bütün genel sorumlulukları ve yapıları, 1.5.1 (Şikayet), 1.6.1 (Toplumsal cinsiyet) ve 5.1.1 (Değerlendirme ve yönlendirme) gerekliliklerinin bir parçası olarak detaylandırıldı. Belirli görevler yalnızca ilgili gereklilikler kapsamında tutulmaktadır
s. 8	Yaşam Ücreti	Gereklilik 5.3.3 ile birleştirildiğinden gereklilik 5.3.4 kaldırıldı
s. 7	Çocuk İşçiliği ve Zorla Çalıştırma Risk Haritaları	Çocuk işçiliği ve zorla çalıştırma risk haritalarına URL'ler eklendi

İÇİNDEKİLER

S04 RAINFOREST ALLIANCE İYİLEŞTİRME PROTOKOLÜ	4
1. İyileştirme sisteminin oluşturulması	4
2. Bir vaka meydana geldiğinde: müdahale ve iyileştirme süreci	5
Çocuk İşçiliği ve Zorla Çalıştırma Risk Haritaları	7
S09 ÜCRET MİKTARINI VE YAŞAM ÜCRETİ İLE ARASINDAKİ FARKI ÖLÇME METODOLOJİSİ.....	8
S10 ÜLKELERE GÖRE YAŞAM ÜCRETİ RAYİÇLERİ	9
S11 ÖZGÜR, ÖNCE DEN VE BİLGİLENDİRİLMİŞ RIZA (FPIC) SÜREÇLERİ.....	10
1. Geçerlilik	10
2. Bir FPIC Sürecinin Yürütülmesi.....	11

S04 RAINFOREST ALLIANCE İYİLEŞTİRME PROTOKOLÜ

İyileştirme Protokolü ("Protokol"), sertifika sahiplerinin ayrımcılık, zorla çalıştırma, çocuk işçiliği ve işyerinde şiddet ve taciz vakalarını değerlendirmek ve yönlendirmek ve bunları iyileştirmek için bir sistem kurmasını şart koşan Standardın 5.1.4 gerekliliğiyle bağlantılıdır.

Sertifikasyon kapsamında gereklilik 5.1'in yer aldığı bütün sertifika sahipleri için bu Protokolün uygulanması zorunludur.

Bu ek, İyileştirme Protokolü'nün **zorunlu adımlarını** içerir.

Zorunlu adımların nasıl uygulanacağına ilişkin diğer isteğe bağlı adımlar ve kılavuz bilgiler, Kılavuz Doküman S Rainforest Alliance İyileştirme Protokolü'nde bulunmaktadır.

1. İYİLEŞTİRME SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

Sertifika sahibinin yönetimi, Gereklilik 5.1.4'ün uygulanmasını ve iyileştirmenin aşağıda belirtilen zorunlu adımları takip etmesini sağlamaktan sorumludur.

Sorumlu tarafların atanması

Standardın 5.1.1 Gerekliliği, her sertifika sahibinin ayrımcılık, çocuk işçiliği, zorla çalıştırma ve işyerinde şiddet ve tacizle mücadele eden sorumlu bir **Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi**ni kurmasını gerektirir. Bu komitenin sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- Bir ya da daha fazla kişiden oluşabilir.
- Yönetimi temsil etmek için bir insan kaynakları çalışanını içerebilir.
- Bir iyileştirme planı geliştirmek de dahil olmak üzere Protokolün uygulanmasını yönetir.
- Gereklilik 5.1.4 uyarınca doğrulanmış işçi ve insan hakları vakalarını iyileştirmekten sorumlu olmalıdır.
- Gereklilik 5.1.3 uyarınca belirlenen bütün olası vakaları ve bu vakaların her birine ait iyileştirme süreçlerini dokümante etmelidir.
- Doğrulan vakaların iyileştirme süreçlerinin takibini de içeren izleme faaliyetlerini dokümante etmelidir.

Lütfen unutmayın: **Şikayet Komitesi**, insan haklarıyla ilgili doğrulanmış şikayetlerin Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi'ne/yetkilisine gönderilmesi de dahil olmak üzere vakaların oluşturulması ve çözüme kavuşturulmasından sorumludur.

Yeni standart gerekliliği 1.1.5'e göre komiteler birleştirilebilir.

Bir iyileştirme planının hazırlanması

Rainforest Alliance, işçi ve insan hakları ihlalleri açısından düşük riskli ortamlarda bile bir vaka belirlendiğinde hızlı bir şekilde müdahale etmelerine yardımcı olduğu için sertifika sahiplerinin bir iyileştirme planının olmasını gerektirir. İyileştirme planı geliştirmenin üç adımı aşağıdaki gibidir:

1. **Paydaşların belirlenmesi** – Değerlendirme ve yönlendirmeden sorumlu yetkili/komite, iyileştirme de dahil olmak üzere, risk hafifletme, izleme ve/veya iyileştirmenin uygulanmasını desteklemek için STK'lar ve hükümetler gibi dış aktörlerle işbirliği yapabilir. **Bkz. Kılavuz Doküman S İlgili dış paydaşların nasıl belirleneceğine dair bir örnek için Rainforest Alliance İyileştirme Protokolü**

2. **İyileştirme planının geliştirilmesi** – İyileştirme Planı, olası bir ihlal tespit edilmesi durumunda etkili iyileştirmeyi uygulamaya hazır olmak için sertifika sahibinin uygulayacağı faaliyetleri belirlemelidir. Plan, her faaliyetin nerede ve ne zaman uygulanacağını, başlangıç ve bitiş tarihini ve sorumlu kişiyi tanımlamalıdır. Planın uygulanması izlenmeli ve ilerleme dokümanite edilmelidir. Bkz. Kılavuz Doküman S İyileştirme Planı'na örnek bir taslak olarak Rainforest Alliance İyileştirme Protokolü
3. **İyileştirme planında paydaşların eğitilmesi** – İyileştirme planı geliştirildiğinde, aşağıdaki aktörler plan hakkında eğitilmelidir:
  - Potansiyel bir vaka tespit edildiğinde veya bildirildiğinde tüm çalışanların üzerine düşen görevler hakkında yönetim ekibine ilgili eğitim verilmelidir (Gereklilik 5.1.1).
  - Grup üreticileri ve işçiler, Şikayet Mekanizması ve İyileştirme Protokolü hakkında, haklarının neler olduğu ve iyileştirmelere nasıl erişebilecekleri konusunda eğitilmelidir (Gereklilik 5.1.4).

2. BİR VAKA MEYDANA GELDİĞİNDE: MÜDAHALE VE İYİLEŞTİRME SÜRECİ

Aşağıdaki tablo, müdahale ve iyileştirme için **zorunlu** iyileştirme adımlarını, aşamaları, takvimi ve sorumlu tarafları göstermektedir.

Belirli durumlarda, takvimden sapma yaşanabilecek durumlar (gerekçelendirilmiş olmak şartıyla) onaylanabilir.

Zorunlu adımların nasıl uygulanacağına ilişkin diğer isteğe bağlı adımlar ve kılavuz bilgiler, Kılavuz Doküman S Rainforest Alliance İyileştirme Protokolü'nde bulunmaktadır.

Süre - hafta	Aşama	Faaliyetler	Sorumlu taraf
48 saat	1. Vaka bildirme	Vaka, Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi/Sorumlusu tarafından ele alınır ve soruşturma için Şikayet Komitesi ile paylaşılır.	Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi Şikayet Komitesi
48 saat	2. Müdahale - anında koruma altına alma	Bir vaka bildirilir bildirilmez, risk altındaki kişinin güvenliği ve korunması birinci öncelik olmalıdır. Tespit edilen/bildirilen bir vakada işçilerin ruhsal veya fiziksel sağlığına yönelik doğrudan zarar riski teşkil eden bir durum varsa destek verilir. Dış uzmanlardan destek gerekiyorsa bu ancak ilgili kişinin tam rızası alındıktan sonra ve kişilerin gizliliği korunması şartıyla sağlanmalıdır.	Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi, Şikayet Komitesi
4 hafta	3. Müdahale – ciddiye derecesi testi	Şikayet Komitesi, aşağıdaki soruları kullanarak ciddiye derecesi testi yapar. Bu sorulardan herhangi birine yanıtınız "Evet" ise durum Ciddi'dir. Aşağıdaki adımlara göre daha detaylı araştırma yapılması gerekir. Yanıtlar "Hayır" ise Vaka "Ciddi" değildir. Şikayet Komitesi araştırmayı tamamlar ve iyileştirme adımlarına karar verir.	Şikayet Komitesi
Ciddiyet Derecesi Testi Soruları			
1. Durum, işçinin/çocuğun/işyerindeki usulsüzlükleri bildiren potansiyel çalışanın yaşamını tehdit ediyor mu?			

2. Bu sistemsel bir vaka mı, yani arazide/işletmede bu soruna dair birden çok vaka gerçekleşmiş mi?			
3. Durumun, işçinin/çocuğun refahı üzerinde fiziksel ve/veya psikolojik hasar dahil, ömür boyu olumsuz etkileri olabilir mi?			
4. Yönetimin veya personelin ihlalin gerçekleştiğini bildiğine, ancak uygulamaya devam ettiğine/uygulamayı onayladığına dair kanıt bulunuyor mu?			
12 hafta¹	4. İyileştirme	- Sertifika sahibi (harici taraflarla birlikte) iyileştirme planı kapsamında düzeltmeleri uygular ve ayrıntılı takvime sahip bir düzeltici faaliyet planı hazırlar. İyileştirme sürecinin sonucu, kök nedenlerinin analizine dayanarak ihlalin tekrarlanmamasını sağlayacak önlemleri mutlaka içermelidir.	Sertifika sahibi, Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi/Toplumsal Cinsiyet Komitesi
52 hafta²	5. İyileştirme	- Sertifika sahibi (harici taraflarla birlikte) kök nedenleri yönlendirmek için düzeltici faaliyetleri uygular.	Sertifika sahibi Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi/Toplumsal Cinsiyet Komitesi
Süreç boyunca	6. İyileştirme	- Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi, üzerinde anlaşmaya varılan düzeltmelerin ve CH ve dış paydaş tarafından uygulanan düzeltici faaliyetlerin uygulanmasını izler.	Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi Sertifika Sahibi Dış paydaşlar

¹ Bir denetim sırasında bir denetçi tarafından bir vaka tespit edilirse, düzeltmelerin yürütüldüğüne, bir kök neden analizinin yapıldığına ve düzeltici faaliyetlerin planlandığına dair kanıtlar, denetimin son gününden 10 hafta sonra (12 hafta yerine) CB'ye iletilir. Daha ayrıntılı bilgi için Rainforest Alliance 2020 Sertifikasyon ve Denetim Kuralları'na bakın.

² Bir denetim sırasında denetçi tarafından bir vaka tespit edilirse vakanın tam olarak iyileştirilmesi (aşama 4), bir sonraki denetimden önce ve bir önceki denetimin son gününden itibaren maksimum 50 hafta içinde (52 hafta yerine) tamamlanacaktır. Düzeltici faaliyet planının uygulandığına dair kanıt, bir sonraki denetimden en az 2 hafta önce CB'ye iletilecektir. Daha ayrıntılı bilgi için Rainforest Alliance 2020 Sertifikasyon ve Denetim Kuralları'na bakın.

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ VE ZORLA ÇALIŞTIRMA RİSK HARİTALARI

Zorunlu geliştirme gereklilikleri 5.1.5, 5.1.6 ve 5.1.7, Rainforest Alliance çocuk işçiliği ve zorla çalıştırma risk haritalarına göre çocuk işçiliği ve/veya zorla çalıştırma konularında orta/yüksek risk durumunda geçerlidir. Bu risk haritaları, belirli bir ülke ve sektör için riski belirler. Risk haritalarına aşağıdaki adresten erişebilirsiniz:

<https://www.rainforest-alliance.org/resource-item/data-sheet-for-child-labor-and-forced-labor-risk-maps/>

Aşağıdaki web sayfasında konuyla ilgili daha fazla açıklamaya erişebilirsiniz:

<https://www.rainforest-alliance.org/in-the-field/manage-risk-with-the-rainforest-alliance-child-labor-and-forced-labor-sectoral-risk-maps/>

S09 ÜCRET MİKTARINI VE YAŞAM ÜCRETİ İLE ARASINDAKİ FARKI ÖLÇME METODOLOJİSİ

Ek S09, 2020 Rainforest Alliance Sürdürülebilir Tarım Standardı'nın Arazi gerekliliklerinin 5.4.1 temel gerekliliğinin bir parçası olan Ek S8 Yaşam Ücreti Farkı Analizi için Maaş Matrisi Aracı doldurulurken kullanılacak terimlerin açıklamalarını belirtir. Yaşam Ücreti Matrisi aracının nasıl doldurulacağı hakkında daha fazla bilgi Maaş Matrisi Kılavuz Dokümanı'nda mevcuttur.

- **Geçerli ücret:** Geçerli ücret aylık olarak hesaplanır. Çoğu durumda, aylık geçerli ücret, en azından geçerli asgari ücret veya Toplu Pazarlık Sözleşmesi'nde (CBA) üzerinde anlaşmaya varılan ücrettir (hangisi daha yüksekse). Geçerli bir asgari ücret veya bir CBA yoksa geçerli ücret ödenen mevcut ücret olarak kabul edilir.
- **Brüt ücret:** Ücretler, vergiler veya diğer yasal maaş kesintileri hesaba katılmadan ölçülür (örneğin sosyal güvenlik vergileri veya sigortaları, ulusal sağlık sistemlerine katkılar, emeklilik planları).
- **İkramiye:** Performansa ve/veya verimliliğe dayalı ödenen ek ücretler. Bu, parça başı bir teşvik ödemesi olabileceği gibi, belirlenen üretim kotasını aşmaya da dayalı olabilir.
- **Aynı yardımlar:** İşçilere işverenleri tarafından, geçim giderlerini azaltmaya yönelik sağlanan parasal olmayan yardımlar. Bu yardımlar, yemek ve gıda malzemeleri, konaklama imkanları, ulaşım, çocuk bakımı, çocukların eğitimi ve tıbbi hizmetleri içerebilir, ancak bunlarla sınırlı değildir.
- **Ödeme birimi:** Bir işçinin ücretinin hesaplandığı birim. Bu; saat, gün, hafta, iki hafta veya ay gibi zaman birimleri veya kg, demet, hektar, kutu vb. üretim birimleri olabilir.
- **Parça başı iş (götürü iş):** Yapılan iş miktarıyla orantılı olarak, yani çalışarak harcanan zaman yerine tamamlanan üretim birimine göre ödenen iş. Bu birimler kilo, kutu, hektar vb. başına tanımlanabilir.
- **Üretim kotası:** Bir işçinin temel ücret ve/veya ikramiye almaya hak kazanabilmesi için belirli bir zaman diliminde (örneğin bir gün veya bir hafta) tamamlaması gereken üretim birimlerinin sayısı. Üretim kotası, hem ikramiye ödemesini hem de bir işçinin ikramiye ve yardımlardan önce elde etmeye hak kazandığı asgari tutarı belirlemek için kullanılabilir. Örneğin, birçok çay işçisine, toplanan çayın kilogramı başına ek bir tutar olmak üzere günlük bir ücret ödenir.
- **Ücretlendirme:** Çalışanın belirli bir dönemde elde ettiği toplam mali değer (ücretler, parasal ve aynı yardımlar).
- **İş kategorisi:** Bir grup işçinin becerileri, gerçekleştirilen iş türü ve ücrete göre sınıflandırılması
- **Yaşam ücreti:** Bir çalışan tarafından standart bir çalışma haftasında elde edilen ve çalışan ve ailesi için düzgün bir yaşam standardı sağlamaya yetecek ücret (15 ILO, 2011 uyarınca).
- **Standart çalışma haftası:** Ülke veya sektör için standart olarak kabul edilen ve fazla mesai ücreti olarak ödenmeyen haftalık (veya aylık) çalışma saatleri. ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) standart çalışma haftası 48 saattir.
- **Yaşam ücreti rayicisi:** Bir yaşam ücreti sağlamak için yeterli kabul edilen parasal miktar. Bu, her ülke için ülkenin yerel para biriminde hesaplanır. Rainforest Alliance, *Rainforest Alliance Ek S10: Ükelere göre Yaşam Ücreti Rayiçileri*'nda bulunan Küresel Yaşam Ücreti Koalisyonu (GLWC; Global Living Wage Coalition) tarafından geliştirilen yaşam ücreti rayiçelerini kullanır.

S10 ÜLKELERE GÖRE YAŞAM ÜCRETİ RAYIÇLARI

Yaşam Ücreti ile arasındaki farkı hesaplamak için kullanılması gereken Yaşam Ücreti rayiçlerini burada bulabilirsiniz: <https://www.rainforest-alliance.org/resource-item/annex-s10-living-wage-benchmarks-per-country-list/>

Rayiç tablosu, Küresel Yaşam Ücreti Koalisyonu (GLWC) aracılığıyla yeni Yaşam Ücreti rayiçleri belirlendiğinde güncellenir.

Yaşam Ücreti Rayiçleri, Rainforest Alliance sertifikalı üreticilerin bulunduğu ülkeler için sağlanmaktadır. Rayiçler ülke seviyesinde geçerlidir ve yerel para birimlerinde sunulur.

Ülkelere göre Yaşam Ücreti rayiçleri aşağıdaki iki türdedir:

- 1. Yerel para birimi cinsinden brüt ücret:** Bunlar, vergiler veya diğer yasal maaş kesintileri hesaba katılmadan ölçülen ücretlerdir (örneğin sosyal güvenlik vergileri veya sigortaları, ulusal sağlık sistemlerine katkılar, emeklilik planları).
- 2. Geçerli ücret:** Aylık geçerli ücret, en azından geçerli asgari ücret veya Toplu Pazarlık Sözleşmesi'nde (CBA) üzerinde anlaşmaya varılan ücrettir (hangisi daha yüksekse). Bu durum, 5.3.3 Gerekliliği'ne uygundur ve İşçilerin en azından geçerli asgari ücreti veya Toplu Pazarlık Sözleşmesi'nde (CBA) üzerinde anlaşmaya varılan ücreti (hangisi daha yüksekse) aldığını belirtir.

Yaşam Ücreti rayicinin sunulmadığı ülkelerde, rayiç sağlanana kadar bütün işçi türleri için toplam ücretin karşılaştırılması adına geçerli ücret kullanılmalıdır.

Not: Yaşam Ücreti gereklilikleri (5.4) küçük araziler veya işçi çalıştıran küçük araziler için geçerli değildir.

S11 ÖZGÜR, ÖNCEDEN VE BİLGİLENDİRİLMİŞ RIZA (FPIC) SÜREÇLERİ

2020 Rainforest Alliance Sürdürülebilir Tarım Standardı'nın 5.8.1 gerekliliği; orta, büyük ve bireysel arazilerin arazi yönetiminin yerlilerin ve yerel toplulukların yasal ve göreneksel haklarına saygı göstermesini şart koşmaktadır. 5. ve 6. dereceden Yüksek Koruma Değerine Sahip (HCV) alanlar da dahil olmak üzere, yerlilerin ve yerel toplulukların toprak ve kaynak kullanım haklarını veya toplu çıkarlarını azaltan faaliyetler ancak özgür, önceden ve bilgilendirilmiş rıza (FPIC) alındıktan sonra gerçekleştirilebilir:

Bu ek, FPIC sürecinin **Zorunlu adımlarını** içerir.

FPIC süreçlerinin nasıl uygulanacağına yönelik kılavuz ve örnekler Kılavuz Doküman T: Özgür, Önceden ve Bilgilendirilmiş Rıza (FPIC) Süreçleri'nde mevcuttur.

1. GEÇERLİLİK

FPIC sürecinin gerekli olduğu projeler veya faaliyetler

Aşağıdaki faaliyetlerden herhangi birinin önerilmesi ve yerli halkların veya yerel toplulukların hakları, arazileri, kaynakları, bölgeleri, geçim kaynakları veya gıda güvenliği üzerinde zararlı etkileri olabileceği durumlarda FPIC gereklidir. Proje veya faaliyet sonucunda aşağıdakiler gerçekleşecekse FPIC gereklidir:

1. Tarımsal olmayan arazilerin ürün üretimi yapılan arazilere dönüştürülmesi
2. Esas olarak geçim veya yerel tüketim için kullanılan küçük arazi sahiplerinin ürün yetiştirdikleri arazilerinin, yerel alan dışında ticaret ve tüketim için ürün yetiştirilen arazilere dönüştürülmesi
3. Geleneksel otlatma alanlarının, eski otlatma faaliyetlerini kapsam dışı tutan veya azaltan diğer tarım arazisi kullanımlarına dönüştürülmesi
4. Bir konumdaki su çekilme miktarını arttırarak yakınlardaki veya akarsuyun aşağı kısmında kalan diğer kullanıcılar için kullanılabilir su miktarının önemli ölçüde azalmasına neden olma
5. Yerel halkların veya toplulukların doğal ekosistemlere veya halihazırda avlanma, balıkçılık veya bitkiler veya bitki kısımlarından yiyecek, lif, yakıt, ilaç veya diğer ürün elde etmede kullanılan diğer alanlara erişiminin ortadan kalkması veya azalması
6. Yerel halk tarafından geleneksel kültürel veya dini faaliyetler için kullanılan veya aşağıdaki tanımlara göre Yüksek Koruma Değerine Sahip (HCV) olarak sınıflandırılan alanlar üzerinde veya yakınında gerçekleşmesi:

HCV5: Yerel toplulukların veya yerli halkların (gelir kaynakları, sağlık, beslenme, su vb.) temel ihtiyaçlarının giderilmesi için temel önem taşıyan yerler ve kaynaklar. Bu topluluklarla ve yerli halklarla yapılan sözleşmelerle ayırt edilir.

HCV6: Küresel veya ulusal kültürel, arkeolojik veya tarihi önem taşıyan ve/veya yerel toplulukların veya yerli halkların geleneksel kültürleri için kritik önemdeki kültürel, ekolojik, ekonomik veya dini/kutsal yerler, kaynaklar, yaşam alanları ve araziler. Bu yerel topluluklarla veya yerli halklarla yapılan sözleşmelerle ayırt edilir.

Aşağıdaki FPIC sürecinin yürütülmesi paragrafında FPIC süreçlerinin adımları anlatılmaktadır. Adım 1, bütün FPIC süreçlerinde gereklidir. Adım 1'in sonuçları temel alınarak:

1. Önerilen projeler veya faaliyetler, yerlilerin ve yerel toplulukların haklarını azaltmazsa başvuru sahibi gereklilik 5.8.1'e **uygun** kabul edilir.

2. Önerilen projeler veya faaliyetler, yerli halkların veya yerel toplulukların (HCV'ler 5 veya 6 dahil) arazi veya kaynak kullanım haklarını veya toplu çıkarlarını azaltırsa, başvuru sahibi **sadece** Bölüm 5.3'ün 2. ila 6. adımları (FPIC Sürecinin Yürütülmesi) uygulanmışsa gereklilik 5.8.1'e **uygun kabul edilir**.

FPIC süreci gerektirmeyen operasyonlar

1 Haziran 2020 itibarıyla geçerli bir Rainforest Alliance sertifikasına sahip olan ve (yukarıda bölümde tanımlandığı üzere) **FPIC süreci gerektiren herhangi bir proje veya faaliyeti hayata geçirmeyi planlamayan** veya 1 Haziran 2020 tarihinden sonra kapsam genişletmeleri yapılmayacak sertifikalı operasyonlar, 2017 Rainforest Alliance, Sürdürülebilir Tarım Standardı'nın 4.20 temel kriterine uygun olması nedeniyle 5.8.1 gerekliliğine de uygun olarak kabul edilir.

Gereklilik 5.8.1, 1 Haziran 2020 tarihinden itibaren yeni sertifikasyon hedefleyen ve bir FPIC sürecinin gerekli olduğu (yukarıdaki bölümde tanımlandığı şekilde) herhangi bir proje veya faaliyeti hayata geçirmeyi planlamayan operasyonlar için **geçerli değildir**.

2. BİR FPIC SÜRECİNİN YÜRÜTÜLMESİ

Özgür, Önceden ve Bilgilendirilmiş Rıza (FPIC) süreci, aşağıda özetlenen altı adımı izlemelidir.

ŞEKİL 1: ÖZGÜR, ÖNCEDEN VE BİLGİLENDİRİLMİŞ RIZA SÜRECİ ADIMLARI

Adım 1 – Kapsam belirleme

- a) Arazi tarafından; geliştirilmesi, tahsis edilmesi, kullanılması önerilen veya tavsiye edilen faaliyet, proje veya genişlemeden etkilenmesi beklenen toprak veya kaynaklarda potansiyel çıkarları olan yerli halkları ve yerel toplulukları belirleyin.
- b) Bu toplulukların, önerilen faaliyet, proje veya genişletmeye tabi olacak arazi/araziler veya alan/alanların içinde veya bitişiğinde yer alan topraklar veya kaynaklar üzerindeki haklarını veya iddialarını (örneğin su hakları, su erişim noktaları veya avlanma veya orman ürünleri hasat etme hakları) tanımlayın.
- c) Küresel veya ulusal kültürel, arkeolojik veya tarihi önem taşıyan ve/veya önerilen faaliyet, proje veya genişlemeden etkilenmesi beklenen yerel toplulukların veya yerlilerin geleneksel kültürleri için kritik önemdeki kültürel, ekolojik, ekonomik veya dini/kutsal yerleri, kaynakları, yaşam alanlarını ve arazileri belirleyin. Bu araziler, bu yerel topluluklar veya yerlilerle görüşülerek belirlenmelidir.
- d) Önerilen faaliyet, proje veya genişletmenin Adım 1 - b ve c'de tanımlanan hakları, talepleri veya menfaatleri olumsuz etkileyip etkilemeyeceğini belirleyin. Bu, aşağıdakileri içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan durumlarda geçerlidir:
  - i. Şu anda topluluklar veya bir topluluğun üyeleri tarafından temel geçim faaliyetleri için kullanılan araziler.
  - ii. Topluluklar veya bir topluluğun üyeleri, yerel tüketim veya geçinme amaçlı kullandıkları doğal kaynaklara artık erişemez veya erişimleri azalır.

Adım 2 – Planlama, araştırma ve değerlendirme

- a) Arazi ve doğal kaynak kullanımını katılımcı bir şekilde haritalandırın.
- b) Projenin potansiyel etkilerini (olumlu ve olumsuz) değerlendirin.
- c) Haritalandırma ve değerlendirme sürecini desteklemek için bağımsız tarafları dahil edin. Topluluklar, FPIC sürecinde kendilerini destekleyebilecek bağımsız bir taraf seçme hakkına sahiptir. Bu bağımsız taraflar arasında yerel STK'lar da olabilir. FPIC sürecinin adımlarına ve anlaşmalarına uygunluğun tarafsız bir doğrulayıcısı olarak hareket etmek için bağımsız taraflar da FPIC sürecine dahil edilmelidir.
- d) Yerli halkların ve yerel toplulukların haklarıyla ilgili olası etkileri ele almak için gerekirse projeyi yeniden tanımlayın ve revize edin.

Adım 3 – Görüşme

- a) Topluluk temsilcilerine, topluluk temsilcilerinin eğitim düzeyleri ve kültürel bağlam göz önüne alınarak erişilebilir ve uygun bir şekilde sunulan proje faaliyetlerinin, faydalarının ve etkilerinin tanımlamasını sunun.
- b) Topluluğun önerilen projenin kabul edilebilirliği konusunda kendi içinde görüşme yapması için topluluğa zaman tanıyın.
- c) Projeyi kabul edip etmeyeceklerini (TAMAM/DEVAM kararı) öğrenmek ve hangi koşullar altında kabul edeceklerini belirlemek için toplulukla görüşün.
- d) Görüşme sırasında topluluk tarafından dile getirilen endişeleri düzeltmeye yönelik gerekirse projeyi yeniden tanımlayın ve gözden geçirin.

Adım 4 – Müzakere

- a) Topluluk projeye rıza göstermeye hazır olduğunda, etkilenen arazilere ve kaynaklara sürekli erişim gibi hükümler de dahil olmak üzere ilerlemek için anlaşma şartlarını müzakere edin: bu gibi bir kayıpla orantılı olarak arazi ve kaynakların kullanım kaybı için makul ve adil tazminat; ve/veya proje faydalarından adil bir pay.
- b) Gerekirse görüşme sürecinde topluluğu desteklemek için toplulukların hukuki danışmanlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırın. Hukuki danışmanlığa ve bağımsız taraflara erişim, FPIC süreci boyunca, özellikle de müzakere aşamasında topluluklara sunulmalıdır.
- c) Topluluğun ve üyelerinin şikayetleri dile getirmesi ve bu şikayetlerin gerektiği gibi ele alınıp çözüme kavuşturulabileceği bir mekanizma da dahil olmak üzere katılımcı izleme ve anlaşmazlık çözüm planı geliştirin.